

ย้อนหลังไปเมื่อ 31 ปีก่อน ได้มีการประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2510 ให้ตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อีก 1 หน่วยงาน โดยรวม 3 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่คล้ายๆ กันของกระทรวงเกษตรฯ เข้าด้วยกัน คืองานส่งเสริมการเกษตรในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรฯ กองส่งเสริมและเผยแพร่ของกรมการชลประทาน และกองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมการข้าว จัดตั้งเป็นกรมส่งเสริมการเกษตร

ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ฉบับที่ 4 พ.ศ.2510 ระบุให้กรมส่งเสริมการเกษตรมีอำนาจหน้าที่บริการและเผยแพร่วิชาการหรือความรู้การเกษตรแผนใหม่ให้ถึงตัวเกษตรกรอย่างแพร่หลายและทั่วถึง ทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตการเกษตรให้มีปริมาณและคุณภาพตามต้องการของตลาด อันจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะดีขึ้น

จากภาระหน้าที่ดังกล่าว เป็นผลให้กรมส่งเสริมการเกษตรต้องมีหน่วยงานขึ้นรองรับการส่งเสริมทั้งด้านพืชสวน พืชไร่ นา การขยายพันธุ์พืช การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ต้องมีหน่วยงานด้านส่งเสริมสถาบันเกษตรกร และด้านส่งเสริมธุรกิจเกษตร รวมทั้งงาน งานวิชาการ และการจัดหา จัดการปัจจัยการผลิตต่างๆ ขณะเดียวกันก็ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการเกษตรโดยตรงในระดับภูมิภาค คือสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และมีเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลอีกกว่า 7,000 คนทั่วประเทศทั้งหมดนี้คือภาพรวมโดยย่อของกรมส่งเสริมการเกษตรในวันนี้

จากภารกิจทั้งหมด กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดแผนการดำเนินงานเป็นโครงการต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับปัจจุบัน ทั้งนี้เป้าหมายของทุกโครงการจะมุ่งสู่ 4 แนวทาง คือ

1.การเพิ่มผลผลิตพืชเศรษฐกิจบางชนิดให้เพียงพอต่อการบริโภค มีปริมาณและคุณภาพพอที่จะส่งออก และบางชนิดจะต้องเร่งผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า

2.มุ่งแก้ปัญหาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับครัวเรือนของเกษตรกร ในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤตขณะนี้

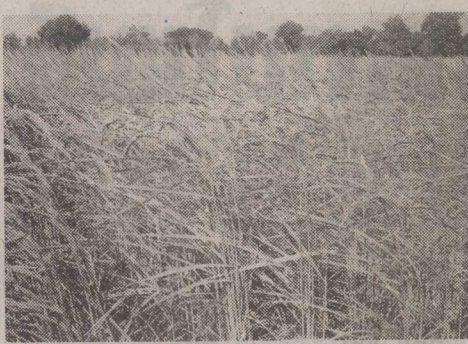
3.เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะให้เกษตรกรไทยช่วยตนเองได้ โดยไม่เป็นการพึ่งพาใคร

4.ทุกโครงการจะต้องไม่ละเลยการผลิตพืชในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เกิดมุมมองที่ชัดเจนขึ้นในแต่ละเป้าหมายทั้ง 4 ประการข้างต้นนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจะขอนำบางโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่มาประกอบให้เข้าใจง่ายขึ้น ดังนี้

1.โครงการณรงค์เพิ่มผลผลิตข้าวคุณภาพดี
จากการที่ประเทศไทยผูกพันอยู่กับข้าวมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และคงต่อเนื่องไปในอนาคตอีกช้านาน เราปลูกข้าว เราบริโภคข้าว และขายข้าวเป็นหลัก ขณะเดียวกันหลาย ประเทศ โดยเฉพาะเพื่อนบ้านของเรา เช่น เวียดนาม พม่า กัมพูชา เราเช่นกัน ที่สำคัญประเทศเหล่านี้ยังเป็นคู่แข่งในการค้าข้าวกับประเทศไทย คู่แข่งเหล่านี้จะได้เปรียบในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า เนื่องจากค่าแรงงานถูก แต่ก็เสียเปรียบเราที่ข้าวส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพดี ดังนั้นจุดแข็งขั้นของชาวไทยจึงอยู่ที่ต้องเร่ง

31 ปีกรมส่งเสริมการเกษตร

รัดผลผลิตข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้น เพื่อครองตลาดข้าวคุณภาพดีไว้ ต้องเพิ่มผลผลิต-ไร่ให้สูงขึ้น เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง นี่คือนโยบายของโครงการนี้

เป้าหมายของโครงการนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีการณรงค์เน้นหนัก 5 ปี ตั้งแต่ปี 2540-2544 บนพื้นที่ปลูกข้าว 51 จังหวัด โดยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายเป็น 3 เขตคือ เขตข้าวหอมมะลิ 16 ล้านไร่

เขตข้าวเจ้าไม่ไวแสง 8 ล้านไร่ เขตนาปรัง 4.5 ล้านไร่

เป้าหมายผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่จะต้องเพิ่มขึ้นทุกปี บนความเป็นไปได้ คือข้าวหอมมะลิที่ได้ผลผลิตเฉลี่ย 275 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2539 จะต้องขยับสูงขึ้นตามลำดับ จนถึง 320 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2544 ขณะเดียวกันข้าวเจ้าไม่ไวแสงจะต้องเพิ่มจาก 488 กิโลกรัม/ไร่ เป็น 600 กิโลกรัมต่อไร่ และข้าวนาปรังจะต้องเพิ่มจาก 700 กิโลกรัม/ไร่ เป็น 800 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งเป้าหมายรวมในปีสุดท้ายจะต้องได้ข้าวคุณภาพดีจากโครงการนี้ไม่ต่ำกว่า 13.6 ล้านตันข้าวเปลือก หรือ 6 ล้านตันข้าวสาร

สำหรับผลการณรงค์ในปีที่ผ่านมาที่ได้ระดมทั้งกิจกรรมทางวิชาการ การแนะนำส่งเสริมอย่างใกล้ชิด การจัดเสริมปัจจัยการผลิตต่างๆ อย่างเหมาะสม ได้ผลสรุปที่น่าพอใจ 2 ประการคือ

1.ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้น พอที่จะยืนยันได้ว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2544 มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอน

2.พบบรูปแบบการส่งเสริมที่ชัดเจนขึ้น เช่น รูปแบบของการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตข้าวในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ที่จะสามารถนำมาปรับใช้ในงานส่งเสริมในเขตอื่นได้ในปต่อไป

2.โครงการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริ เกี่ยวกับการจัดการเรื่องน้ำเพื่อการเกษตร โดยตั้งเป็นทฤษฎีใหม่ ทั้งนี้ได้ผ่านการสรุปผลจากการทดลองของมูลนิธิพระ

องค์ที่วัดมงคลชัยพัฒนา ทั้งที่ตำบลห้วยบงและตำบลเขาดินพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรีแล้ว สรุปได้ว่า ในพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร 10-15 ไร่ ควรมีส่วนการใช้ประโยชน์ดังนี้ คือ ควรเป็นสระน้ำประมาณ 30% ปลูกพืชผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น 30% ทำนา 30% และเป็นที่อยู่อาศัย 10%

จากแนวพระราชดำริดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรได้นำมาประยุกต์ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยมีโครงการไร่สวนผสมและเกษตรผสมผสาน รวมทั้งโครงการอื่นในลักษณะคล้ายๆ กัน เช่น โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร โครงการพระราชดำริ เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และแต่ละโครงการประกอบกัน ได้สรุปเป็นระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรไทยในลักษณะต่างๆ หลายรูปแบบเพื่อให้เกษตรกรเลือกใช้ให้เหมาะกับแบบหรือแนวพัฒนาการเกษตรของตนตามความเหมาะสมต่อไป

3.ปณรงศ์สถาบันเกษตรกรในทศวรรษใหม่

จากแนวคิดที่ว่า "ถ้าเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และมีสถานภาพเป็นนิติบุคคล การดำเนินงานของเกษตรกรกลุ่มนั้นก็จะมิพียง มีการพัฒนาที่เป็นระบบ ตั้งแต่การผลิต การจัดการ และการตลาดดีขึ้น" ขณะเดียวกันเมื่อมองในด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ ก็จะง่ายต่อการเข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วทั่วถึง กลุ่มเหล่านี้ยังจะเป็นตัวแทนของเกษตรกรในระดับตำบลในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และเป็นตัวกลางรับการสนับสนุนจากรัฐ มี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควบคุมและติดตามการทำงานของภาคีรัฐบาลด้วย

ดังนั้น ในปี 2541 ที่ผ่านมา กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้กำหนดให้เป็นปีแห่งการณรงศ์สถาบันเกษตรกร โดยกำหนดประเด็นรณรงค์ไว้ 5 ประเด็นใหญ่ คือ

- 1.การพัฒนากลุ่มเกษตรกร
- 2.การสร้างรายได้ของกลุ่มให้สูงขึ้น
- 3.ให้มีการออมเงินเพื่อการลงทุนในรูปแบบต่างๆ ที่สูงขึ้น
- 4.ให้รักษาสินแวดล้อม และคืนความสมดุลให้ธรรมชาติ

5.เพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่สถาบันเกษตรกรให้สูง ทุกประเด็นข้างต้น ได้ดำเนินกิจกรรมเสริมอย่างแน่นหนา โดยจัดทำแผนดำเนินการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างต่อเนื่องตลอดปีรณรงค์ที่ผ่านมา

4.โครงการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ

ตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา ผักปลอดสารพิษเริ่มเป็นที่รู้จักและสนใจของผู้บริโภคมากขึ้น แต่เกษตรกรยังไม่สามารถผลิตให้เพียงพอับความต้องการของตลาดได้ทั้งชนิดและปริมาณ ดังนั้นในปี 2541 นี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจึงเห็นว่าจะเข้ามาสนับสนุนบทบาทในการช่วยให้เกษตรกรรู้จักวางแผนการผลิต การตลาด และเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อรองรับปริมาณผลผลิตที่จะมากขึ้น โดยกำหนดในปี 2541 เป็นปีแห่งการณรงศ์เพิ่มผลผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ดำเนินการในทุกจังหวัดทั่วประเทศ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1.เขตจังหวัดที่ส่งเสริมให้ผลิตเป็นการค้า 24 จังหวัด เช่น เชียงใหม่ เชียงราย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ หนองคาย นครปฐม นนทบุรี สงขลา และกระบี่ เป็นต้น

2.เขตที่ส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคในท้องถิ่น 51 จังหวัด

ทั้งนี้ให้ทุกจังหวัดจัดเจ้าหน้าที่ผักปลอดภัยจากสารพิษถาวร ประจำจังหวัดทุกจังหวัด ส่งเสริมให้ผู้ปลูกรวมกลุ่มกันจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีการจัดการภายในกลุ่ม มีทุนหมุนเวียน กำหนดแผนและดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในด้านการผลิต การตลาด การจัดการการประชาสัมพันธ์และติดตามผลเป็นระยะตลอดมา ทำให้มั่นใจว่าโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จและดำเนินไปได้ อย่างถาวร โดยเกษตรกรสามารถสานต่อโครงการด้วยตนเองในอนาคตอันใกล้

ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยเช่นนี้ ทุกฝ่ายได้วิเคราะห์แล้วว่า ภาคการเกษตรจะเป็นหลักสำคัญในการกอบกู้ภาวะเศรษฐกิจของชาติ เป็นที่พึง รัชชาด้วยของผู้อุปถัมภ์จากอาชีพอื่น ภาคการเกษตรจะเป็นผู้ให้ตั้งแต่หูกษา อาหาร สถานที่อยู่อาศัยและเสื้อผ้าอันเป็นปัจจัย 4 ยังคงเป็นที่พึงพิงโดยไม่ปรียาภค่อว่า หรือทวงบุญคุณใครๆ

กรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งก็อยู่ในส่วนนี้จะขอทำให้หน้าที่อย่างเต็มกำลัง เพื่อรับใช้เกษตรกรและประเทศชาติต่อไป

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร